

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Μ. ΠΕΤΙΔΑΪΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΕΙΟ ΠΑΤΟ
Α.Μ 11445 Α.Σ.Α
ΚΡΕΦΚΥΦΑΣ 16 – ΑΘΗΝΑ 113 62
ΤΗΛ.: 2103629751, ΦΑΧ: 2108252708
E-mail : lpetiadis@yahoo.gr

ΠΡΟΣ ΤΟΝ Σ.Ε.Ψ

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

Ι . ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ : Από το Δ.Σ του Σ.Ε.Ψ μου τέθηκαν ερωτήματα σχετικά με τη **στάση**, την οποία πρέπει να τηρούν **τα μέλη του** στις ακόλουθες περιπτώσεις :

α) Όταν **δεν απευθύνονται σε αυτά ταυτόχρονα και οι δυο γονείς για να ζητήσουν την παρακολούθηση, εξέταση ή αξιολόγηση ανήλικου τέκνου τους**. Όπως μου αναφέρθηκε, συμβαίνει συχνά ένας από τους γονείς, ο οποίος δεν έχει ο ίδιος ζητήσει από ψυχολόγο να παρακολουθήσει ανήλικο τέκνο του, να ζητά να πάρει αντίγραφο γνωμάτευσης του ή άλλου πληροφοριακού στοιχείου το οποίο διατηρεί στο αρχείο του και αφορά τη ψυχολογική κατάσταση του τέκνου του. Ερωτάται λοιπόν **αν ο γονέας, ο οποίος ΔΕΝ έχει την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου του, δικαιούται να πάρει πιστοποιητικό που να αναφέρει τη διάγνωση για τη ψυχολογική κατάσταση του παιδιού του και τις προτεινόμενες θεραπείες** .

β) Όταν ο γονέας ο οποίος έχει **την επιμέλεια** (συνήθως η μητέρα) ζητά αξιολόγηση του παιδιού του και ο άλλος γονέας (π.χ πατέρας) δεν συμφωνεί σε αυτό. Ερωτάται αν **ο ψυχολόγος μπορεί να αξιολογήσει ένα ανήλικο παιδί παρά τη θέληση του ενός από τους δύο γονείς του, όταν ο διαφωνών δεν ασκεί από κοινού την επιμέλεια με τον αιτούντα**.

γ) Ερωτάται επίσης **ποια είναι η ενδεδειγμένη στάση του ψυχολόγου** στις περιπτώσεις που και οι δύο χωρισμένοι γονείς προσέρχονται για δυσκολίες του παιδιού τους, συμφωνούν με την αξιολόγησή του, ενημερώνονται για τις δυσκολίες του παιδιού τους και για την αναγκαιότητα να κάνει θεραπεία, αλλά **ο γονέας, ο οποίος έχει την επιμέλεια, ΔΕΝ συμφωνεί με τις προτεινόμενες θεραπευτικές παρεμβάσεις**:

δ) Τέλος ερωτάται αν τα μέλη του Σ.ΕΨ **επιτρέπεται να ενημερώνουν** για τις δυσκολίες και γενικά για ψυχολογικά προβλήματα του παιδιού τον γονέα ο οποίος **δεν έχει την επιμέλεια**, παρόλο που ο γονιός που την έχει **δεν συμφωνεί για την ενημέρωσή του**.

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το νομικό πλαίσιο το οποίο αφορά τα υποβληθέντα ερωτήματα, είναι αρκετά ευρύ, αν και στη χώρα υπάρχει **ένα κενό λόγω της έλλειψης ρητής νομοθετικής πρόβλεψης για τη στάση του ψυχολόγου** σε περιπτώσεις κατά τις οποίες **ο μη έχων την επιμέλεια ανήλικου τέκνου γονέας ζητεί πληροφορίες ή αντίγραφα γνωματεύσεων από αυτόν**. Οι βασικότερες πάντως νομικές διατάξεις σχετικά με τα παραπάνω ερωτήματα, **πέραν των γενικότερων Σύνταγματικών προβλέψεων των άρθρων 4, 9^Α, 21, 25**, είναι κατά τη γνώμη μου οι ακόλουθες:

A. Το άρθρο το άρθρο **1510 ΑΚ** ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι: «*Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.. Σε περίπτωση όπου η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ασκείται αποκλειστικά από τον άλλο*».

Σύμφωνα με το άρθρο **1511 ΑΚ** «*Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου. Στο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν κατά τις διατάξεις του νόμου το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο της άσκησης της..*»

Σύμφωνα με το άρθρο **1512 ΑΚ** «*Αν οι γονείς διαφωνούν κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, και το συμφέρον του τέκνου επιβάλλει να ληφθεί απόφαση, αποφασίζει το δικαστήριο*». Εξάλλου, το άρθρο **1513 ΑΚ** ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι: «*Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, η άσκηση της γονικής μέριμνας ρυθμίζεται από το δικαστήριο. Η άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να ανατεθεί στον έναν από τους γονείς ή, αν αυτοί συμφωνούν ορίζοντας συγχρόνως τον τόπο*

διαμονής του τέκνου, στους δύο από κοινού. Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, ιδίως να κατανείμει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων ή να την αναθέσει σε τρίτον».

Τέλος το άρθρο **1518 ΑΚ** ορίζει ότι « **Η επιμέλεια** του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει **ιδίως** την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του».

Για τη λήψη της απόφασής του το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τους έως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους αδελφούς του, καθώς και τις τυχόν συμφωνίες που έκαναν ο γονείς του τέκνου σχετικά με την επιμέλεια και τη διοίκηση της περιουσίας του.

Όταν η επιμέλεια ανατεθεί σε έναν από τους γονείς, αυτός έχει αρμοδιότητα να αποφασίζει **για τα τρέχοντα και καθημερινά θέματα** τα οποία σχετίζονται με την επιμέλεια των τέκνων (ΑΠ 1005/2006 ΕλλΔνη 47.1352). Σύμφωνα πάντως με το άρθρο 1513 Α.Κ και τη νομολογία των δικαστηρίων μας **ο γονέας, στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας, έχει το δικαίωμα να ζητάει από τον άλλο πληροφορίες για το πρόσωπο και την περιουσία του ανήλικου τέκνου του.**

(Η έννοια της **γονικής μέριμνας** είναι **ΕΥΡΥΤΕΡΗ** από την έννοια της **επιμέλειας**, δηλαδή μπορεί ένας γονέας ο οποίος έχει τη γονική μέριμνα να μην έχει και την επιμέλεια του παιδιού, αλλά σε κάθε περίπτωση όποιος έχει την επιμέλεια έχει σίγουρα και τη γονική μέριμνα. **Η ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ** αφορά στα σοβαρά ζητήματα που σχετίζονται με την επιμέλεια του παιδιού, τη διαχείριση της περιουσίας του και την εκπροσώπησή του. **Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ** περιλαμβάνει όλα τα καθημερινά ζητήματα που σχετίζονται με **την ανατροφή, την εκπαίδευση και τον τόπο διαμονής**. Ενδεικτικά, στην επιμέλεια υπάγονται **η μέριμνα για την τροφή, το ντύσιμο, την υγεία του τέκνου, η ονοματοδοσία, η θρησκευτική διαπαιδαγώγησή του, ο προσδιορισμός του τόπου διαμονής κλπ.** Έτσι για παράδειγμα, η απόφαση αν το παιδί θα παρακολουθήσει μαθήματα ξένων γλωσσών ή θα αθληθεί λαμβάνεται από το γονέα που έχει την επιμέλεια. Η επιμέλεια συνεπώς αποτελεί **επιμέρους δικαίωμα και καθήκον της γονικής μέριμνας**, και περιλαμβάνει την **ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευση του ανήλικου τέκνου**, καθώς και **τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του.**)

Β. Σύμφωνα με βασικές διατάξεις του **Ν. 2472/1997** ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της **επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα** και για την **ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών**, καθώς και τις διατάξεις της Οδηγίας αυτής, προβλέπεται :

«..Άρθρο 2 . Ορισμοί... Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως:

α) **“Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα”**, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

β) **“Ευαίσθητα δεδομένα”**, τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, **στην υγεία**, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων...

γ) **“Υποκείμενο των δεδομένων”**, το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός η περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

δ) **“Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”** (“επεξεργασία”), κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η

συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

ε) **“Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”** (“αρχείο”), κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια....

ζ) **“Υπεύθυνος επεξεργασίας”**, οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο...

..θ) **“Τρίτος”**, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.

ι) **“Αποδέκτης”**, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

ια) **“Συγκατάθεση”** του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή, και εν πλήρη επιγνώσει, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα...»

«...**Άρθρο 12** . Δικαίωμα πρόσβασης

1. Καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως.

2. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) Όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους.

β) Τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών.

γ) Την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του...

..ε) Κατά περίπτωση, τη διόρθωση, τη διαγραφή ή τη δέσμευση (κλειδώμα) των δεδομένων των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ιδίως λόγω του ελλιπούς ή ανακριβούς χαρακτήρα των δεδομένων, και

στ) Την κοινοποίηση σε τρίτους, στους οποίους έχουν ανακοινωθεί τα δεδομένα, κάθε διόρθωσης, διαγραφής ή δέσμευσης (κλειδώματος) που διενεργείται σύμφωνα με την περίπτωση ε', εφόσον τούτο δεν είναι αδύνατον ή δεν προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες.....

δ. Δεδομένα που αφορούν **την υγεία** γνωστοποιούνται στο υποκείμενο μέσω ιατρού...»

Γ. Ο Ν. 991/1979, στα πλαίσια του ορισμού του επαγγελματικού απορρήτου, περιλαμβάνει στο άρθρο 9 μια διάταξη ιδιαίτερου ενδιαφέροντος

«...1. Ο Ψυχολόγος πρέπει να τηρεί **απόλυτη εχεμύθεια για όσα μαθαίνει, ή αντιλαμβάνεται κατά την άσκηση τον επαγγέλματός του.**

2. Οι παραβάτες τιμωρούνται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 371 του Ποινικού Νόμου...»

Στον **Ποινικό Κώδικα** υπάρχει και η ακόλουθη διάταξη του άρθρου **371**:

« 1. Κληρικοί, δικηγόροι και κάθε είδους νομικοί παραστάτες, συμβολαιογράφοι, γιατροί, μαιείς, νοσοκόμοι, φαρμακοποιοί και άλλοι **στους οποίους κάποιος εμπιστεύονται συνήθως λόγω του επαγγέλματός τους ή της ιδιότητάς τους ιδιωτικά απόρρητα**, καθώς και οι βοηθοί των προσώπων αυτών, **τιμωρούνται** με χρηματική ποινή ή με φυλάκιση μέχρι ενός έτους **αν φανερώσουν ιδιωτικά απόρρητα που τους τα εμπιστεύτηκαν ή που τα έμαθαν λόγω του επαγγέλματός τους ή της ιδιότητάς τους.**

..... 4. Η πράξη δεν είναι άδικη και μένει ατιμώρητη αν ο υπαίτιος απέβλεπε στην εκπλήρωση καθήκοντός του ή στη διαφύλαξη έννομου ή για άλλο λόγο δικαιολογημένου ουσιώδους συμφέροντος δημόσιου ή του ίδιου ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορούσε να διαφυλαχθεί διαφορετικά...»

Δ. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει και οι διατάξεις των **άρθρων 12 και 14 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005) :**

« Άρθρο 12...§ 2. Προϋποθέσεις της έγκυρης συναίνεσης του ασθενή είναι οι ακόλουθες : α) Να παρέχεται μετά από πλήρη, σαφή και κατανοητή ενημέρωση, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο.

β) Ο ασθενής να έχει ικανότητα για συναίνεση. Αν ο ασθενής είναι **ανήλικος**, η συναίνεση δίδεται από αυτούς **που ασκούν τη γονική μέριμνα ή έχουν την επιμέλειά του**. Λαμβάνεται, όμως, **υπόψη και η γνώμη του, εφόσον ο ανήλικος, κατά την κρίση του ιατρού, έχει την ηλικιακή, πνευματική και συναισθηματική ωριμότητα να κατανοήσει** την κατάσταση της υγείας του, το περιεχόμενο της ιατρικής πράξης και τις συνέπειες ή τα αποτελέσματα ή τους κινδύνους της πράξης αυτής...»

Άρθρο 14 «.. **Τήρηση ιατρικού αρχείου** 1. Ο ιατρός υποχρεούται να τηρεί **ιατρικό αρχείο, σε ηλεκτρονική ή μη μορφή, το οποίο περιέχει δεδομένα που συνδέονται αρρήκτως ή αιτιωδώς με την ασθένεια ή την υγεία των ασθενών του**. Για την τήρηση του αρχείου αυτού και την επεξεργασία των δεδομένων του εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 2472/1997 (ΦΕΚ 50 Α')4. Η υποχρέωση διατήρησης των ιατρικών αρχείων ισχύει: α) στα ιδιωτικά ιατρεία και τις λοιπές μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας του ιδιωτικού τομέα, για μία δεκαετία από την τελευταία επίσκεψη του ασθενή και β) σε κάθε άλλη περίπτωση, για μία εικοσαετία από την τελευταία επίσκεψη του ασθενή.... 8. **Ο ασθενής έχει**

δικαίωμα πρόσβασης στα ιατρικά αρχεία, καθώς και λήψης αντιγράφων του φακέλου του. Το δικαίωμα αυτό, μετά το θάνατό του, ασκούν οι κληρονόμοι του, εφόσον είναι συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού. 9. Δεν επιτρέπεται σε τρίτο η πρόσβαση στα ιατρικά αρχεία ασθενή. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η πρόσβαση: α) στις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αυτεπάγγελτα ή μετά από αίτηση τρίτου που επικαλείται έννομο συμφέρον και σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες, β) σε άλλα όργανα της Ελληνικής Πολιτείας, που με βάση τις καταστατικές τους διατάξεις έχουν τέτοιο δικαίωμα και αρμοδιότητα. 10. **Ο ασθενής έχει το δικαίωμα πρόσβασης, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, στα εθνικά ή διεθνή αρχεία στα οποία έχουν εισέλθει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν».**

Υπάρχει επίσης ο μειωμένης νομικής ισχύος **Κώδικας Δεοντολογίας των Ψυχολόγων**, ο οποίος μεταξύ των άλλων στο άρθρο που αναφέρεται στη σχέση του ψυχολόγου προς τους πελάτες του ορίζει ότι:

«1. - Ο ψυχολόγος έχει πρωταρχική υποχρέωση απέναντι στον πελάτη του να τηρεί πλήρη εχεμύθεια για ό,τι περιέχεται σε γνώση του από την ιδιωτική ζωή και τις πράξεις του ακόμα και αν δεν του τα έχει ανακοινώσει ο ίδιος ο πελάτης. Η ίδια υποχρέωση ισχύει και για τα υποκείμενα έρευνας, που πρέπει οπωσδήποτε να κατοχυρώνεται η ανωνυμία τους, εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά...».

Ε. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και η **Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992)**, η οποία στο άρθρο 12, προβλέπει ότι:

« 1. Τα συμβαλλόμενα κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

ΣΤ. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική και αυξημένης ισχύος είναι η διάταξη του **άρθρου 8 ΕΣΔΑ**, σύμφωνα με την οποία:

«1. **Παν πρόσωπον δικαιούται εις σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του**, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι

αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων...»).

III. ΔΕΔΟΜΕΝΑ

A. Στην έννοια της **επιμέλειας** στις προαναφερθείσες διατάξεις του Αστικού Κώδικα, εντάσσεται κάθε ζήτημα που έχει σχέση με **τη σωματική και ψυχική υγεία του τέκνου**. Εντάσσεται δηλαδή και η φροντίδα **για την υγεία του τέκνου**, είτε είναι σωματική είτε **ψυχική**. Περιεχόμενο της επιμέλειας του ανηλίκου τέκνου αποτελεί και η φροντίδα για την ιατρική περίθαλψη ή **την επίσκεψη σε παιδοψυχολόγο**, δηλαδή η παροχή από τους γονείς (ή το γονέα) οι οποίοι έχουν την επιμέλεια του τέκνου, των αναγκαίων υπηρεσιών για τη σωματική και ψυχική του υγεία. Συνεπώς, **η παρακολούθηση ενός ανήλικου τέκνου από παιδοψυχολόγο**, σύμφωνα με τη νομολογία των δικαστηρίων μας, εντάσσεται στην **έννοια της επιμέλειας**. Για την πραγματοποίηση μιας πράξης, όπως είναι η επίσκεψη σε παιδοψυχολόγο ή η παρακολούθηση ενός παιδιού από αυτόν και η έκδοση σχετικής γνωμάτευσης, απαιτείται **η αίτηση / συναίνεση των φορέων του δικαιώματος επιμέλειας** (ή του ενός αν μόνο ένας από τους γονείς έχει την επιμέλεια). Αν βέβαια το τέκνο, αν και ανήλικο αλλά σε κάποια προεφηβική ηλικία έχει την ωριμότητα, η οποία καθιστά δυνατή το σχηματισμό αντίληψης από αυτό για τη σημασία της ορισμένης θεραπευτικής αγωγής ή επέμβασης, είναι **σκόπιμο η συναίνεση να δίνεται και από το ίδιο**, γιατί αυτό είναι φορέας του απόλυτα προσωπικού δικαιώματος της προσωπικότητας και έτσι, στην περίπτωση αυτή, οι φορείς του δικαιώματος της επιμέλειας δεν μπορούν να αποτρέψουν την απόφασή του (π.χ. τη διακοπή της επίσκεψης στον ψυχολόγο), ούτε και να επιβάλλουν την πραγματοποίηση θεραπείας ή επέμβασης, ενάντια στη θέλησή του Πάντως, **αν ο έχων την επιμέλεια γονέας κρίνει πως το ανήλικο τέκνο χρήζει επίσκεψης σε παιδοψυχολόγο, ο μη έχων την επιμέλεια γονέας δεν μπορεί να εμποδίσει την απόφαση αυτή**.

Η πρόσβαση στα ιατρικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΤΕΚΝΩΝ, τα οποία τηρούν οι ψυχολόγοι κατά την άσκηση των επαγγελματικών καθηκόντων τους, ως υπεύθυνοι επεξεργασίας τους, είναι ένα θέμα που παρουσιάζεται με όλο και μεγαλύτερη συχνότητα. Συχνά λοιπόν ψυχολόγοι οι

οποίοι έχουν παρακολουθήσει ή έχουν εξετάσει ένα ανήλικο τέκνο ,ύστερα από αίτημα ενός ή και των δυο γονέων του, γίνονται και παραλήπτες σχετικής αίτησης ενός από τους γονείς των τέκνων **για χορήγηση αντιγράφων σχετικών γνωματεύσεων ή βεβαιώσεων**. Υπάρχουν περιπτώσεις ,ύστερα από αίτηση ενός από τους γονείς ανήλικου τέκνου , που ο άλλος γονέας ,είτε γιατί βρίσκεται **σε διάσταση** με τον αιτηθέντα κάποια ψυχολογική εξέταση ή παρακολούθηση του τέκνου ,είτε γιατί **δεν είχε ενημερωθεί** , ζητά εκ των υστέρων **να ενημερωθεί και να έχει πρόσβαση στα απλά και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα τα οποία έχει στο αρχείο του ο ψυχολόγος ,ύστερα από σχετική παρακολούθηση του ανήλικου τέκνου του**. Συχνά, μετά την ολοκλήρωση αυτής ή κάποιων συνεντεύξεων με το ανήλικο τέκνο ο ψυχολόγος μπορεί να κληθεί για να εκδώσει - παραδώσει στον γονέα ο οποίος του έφερε και το ανήλικο τέκνο, σχετική **γνωμάτευση** για να χρησιμοποιηθεί ενώπιον κάποιας αρμόδιας αρχής.

Στα αιτούμενα από τον ένα γονέα στοιχεία, τα οποία συγκροτούν τους φακέλους παρακολούθησης ανήλικου τέκνου του, οι οποίοι τηρούνται στα αρχεία ενός ψυχολόγου, ως υπευθύνου επεξεργασίας, περιλαμβάνονται **τόσο απλά όσο και ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του ανήλικου τέκνου του αιτούντος γονέα**.

Β. Με βάση τα παραπάνω, **ΚΡΙΣΙΜΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ** για την εξέταση αυτών των υποθέσεων είναι κατ' αρχή αν ο γονέας ο οποίος αιτείται την ενημέρωση και τη λήψη αντιγράφων από σχετική γνωμάτευση ή βεβαίωση έχει **τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ του ανήλικου**. Στην πράξη, πρόβλημα συνήθως αναφύεται όταν ο έχων **την ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ** του ανήλικου τέκνου έχει προσφύγει σε ένα ψυχολόγο για την παρακολούθηση ή απλά εξέταση του και στη συνέχεια ο έχων **τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ** , **αλλά ΟΧΙ την επιμέλεια**, αιτείται να λάβει γνώση του φακέλου παρακολούθησης του τέκνου του. Στην περίπτωση αυτή, διερευνάται αν υφίσταται **δικαίωμα ενημέρωσης του μη έχοντος την επιμέλεια ανήλικου τέκνου γονέα**.

Ένα παρεμφερές πρόβλημα είχε προκύψει με αφορμή ερωτήματα που υποβάλλονταν στις Διευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας, σχετικά με τα δικαιώματα διαζευγμένων ή σε διάσταση γονέων, των οποίων τα παιδιά τους ήταν μαθητές στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και ο ένας από αυτούς δεν ασκούσε την επιμέλειά τους. Τότε ο Συνήγορος του Πολίτη, στο

πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ.103 §9 του Συντάγματος και το Ν.3094/2003, σε έγγραφό του με αριθ. πρωτ. **124301/22966/11-8-2010** γνωμοδότησε σχετικά και το Υπουργείο Παιδείας κάνοντας δεκτή την γνωμοδότηση του εξέδωσε την από 13-10-2010 / **Φ.7/517/127893/Γ1 εγκύκλιο**. Σύμφωνα με αυτή, μεταξύ των άλλων, ορίζεται ότι:

«...γ) Η συμμετοχή του γονέα που δεν διαμένει με το παιδί σε εκδηλώσεις, όπως οι σχολικές εορτές, **δεν μπορεί επίσης να απαγορευθεί**, παρά μόνο για σπουδαίο λόγο (εάν ο γονέας με τις ενέργειες του προκαλεί αναστάτωση της εκδήλωσης ή η παρουσία του δημιουργεί προβλήματα στο τέκνο). Η αντίθετη επιθυμία του άλλου γονέα, από μόνη της, δεν μπορεί να συνιστά σπουδαίο λόγο.

δ) Η ενημέρωση του γονέα που **ΔΕΝ ασκεί την επιμέλεια του τέκνου ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ** στο πλαίσιο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του σχολείου. Κατ' εξαίρεση, **εάν από τον γονέα έχει ΑΦΑΙΡΕΘΕΙ συνολικά η άσκηση της ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ**, υποχρέωση ενημέρωσης του για το πρόσωπο του τέκνου (επομένως και για τη φοίτηση του) έχει **ο άλλος γονέας**.

ε) Η συμμετοχή του γονέα που **δεν ασκεί την επιμέλεια του τέκνου-μαθητή** (αλλά το υπόλοιπο της γονικής του μέριμνας) στα συλλογικά όργανα της σχολικής κοινότητας (Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων) **δεν μπορεί να αποκλειστεί** λόγω της μη δικαστικής ανάθεσης της άσκησης της επιμέλειας σε αυτόν, εκτός εάν προβλέπεται η συμμετοχή του ενός μόνο γονέα, οπότε κα προτιμηθεί εκείνος που ασκεί την επιμέλεια. »

Γ. Στις **15/10/2009** εκδόθηκε απόφαση του **Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** για την υπόθεση « **ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ κατά Ελλάδας**». Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο προσφεύγων πατέρας είχε ζητήσει να έχει πρόσβαση σε έκθεση της **Εταιρίας Προστασίας Ανηλίκων**, η οποία είχε κατατεθεί στο Εφετείο, κατά τη δίκη για την γονική μέριμνα του παιδιού. Η Εταιρία είχε αρνηθεί να του χορηγήσει αντίγραφο, ισχυριζόμενη ότι το έγγραφο προοριζόταν για την αποκλειστική χρήση του Δικαστηρίου. Στη συνέχεια ο ενδιαφερόμενος προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος τον πληροφόρησε ότι για να λάβει αντίγραφο χρειαζόταν να υποβάλλει αίτημα στον αρμόδιο εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας απέρριψε την αίτηση "αιτιολογώντας την απόρριψή του με δύο γραμμές που έγραψε με το χέρι, στις οποίες ανέφερε ότι η

έκθεση αφορούσε πληροφορίες ενός ανήλικου επί του ο οποίου ο αιτών δεν έχει έννομο συμφέρον".

Το Ε.Δ.Δ.Α, με μια βαρύνουσα σημασίας απόφαση του, έκρινε ότι με βάση τα παραπάνω, η Ελλάδα **δεν εξασφάλισε την πρόσβαση ενός πατέρα σε πληροφορίες που αφορούσαν το παιδί του κι έτσι ΠΑΡΑΒΙΑΣΕ το ανθρώπινο δικαίωμά του για σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής** (άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), επιδικάζοντας στον πατέρα αποζημίωση 5.000 ευρώ. Το άρθρο 8 της Ε.Δ.Δ.Α ,σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 21 του Συντάγματος μας, δημιουργούν πράγματι ένα ισχυρό πλέγμα προστασίας ενός δικαιώματος, το οποίο εύστοχα έχει ονομασθεί από την ΕΣΔΑ ως «δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής». Όπως μάλιστα έχει νομολογήσει το παραπάνω Δικαστήριο το άρθρο 8 της Ε.Δ.Δ.Α «δεν υποχρεώνει το κράτος απλώς και μόνο να απέχει από κάποια επέμβαση: πέραν αυτής της αρνητικής υποχρέωσης, μπορεί να ανακύψουν και **θετικές υποχρεώσεις** των κρατών μερών, οι οποίες είναι συνυφασμένες με τον πραγματικό σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.. **Οι υποχρεώσεις αυτές ενδεχομένως απαιτούν τη λήψη μέτρων με σκοπό το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής ακόμα και στις σχέσεις των ατόμων μεταξύ τους ...**» (Χ και Υ κατά Ολλανδίας ,26.3.1985 ,παρ.23)

IV. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

A. Σίγουρα η πιο δύσκολη και αμφισβητούμενη απάντηση είναι αυτή του πρώτος ερωτήματος. Κι αυτό διότι η νομολογία και η νομοθεσία στη χώρα μας δεν έχει πάρει τόσο αποφασιστική και ξεκάθαρη στάση στο θέμα αυτό. Πάντως με βάση και την προαναφερθείσα απόφαση του Ε.Δ.Δ.Α , θεωρώ ότι **ο αποκλεισμός της πρόσβασης ενός γονέα ,ο οποίος έχει στερηθεί την επιμέλεια, αλλά ΟΧΙ τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ,σε πληροφορίες οι οποίες αφορούν το ανήλικο τέκνο του, παραβιάζει το ανθρώπινο δικαίωμά του για σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής και το περιεχόμενο της γονικής μέριμνας.**

Ο γονέας λοιπόν, ο οποίος **διατηρεί τη ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ** ανήλικου τέκνου του, **έχει δικαίωμα πρόσβασης στα απλά και ευαίσθητα δεδομένα του προσωπικού χαρακτήρα**, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου **12 του Ν. 2472/1997**. Και τούτο, διότι σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων **1510 και 1513 ΑΚ**, αν σε περίπτωση διαζυγίου ή διάστασης , ο ένας

γονέας συνεχίζει να ασκεί από κοινού με τον άλλο τη γονική μέριμνα των ανήλικων τέκνων τους, έχει κατά τη γνώμη μου δικαίωμα πρόσβασης και στα ιατρικά/ψυχολογικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αυτών, όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων **1510 και 1513 ΑΚ, 14 παρ. 8 εδ. (α')** του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας και **12 του Ν. 2472/1997, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω η συνδρομή στο πρόσωπό του συγκεκριμένου εννόμου συμφέροντος**. Ο διαζευγμένος ή εν διαστάσει γονέας **ως ασκών από κοινού με τον άλλο τη γονική μέριμνα των ανήλικων τέκνων τους, ταυτίζεται με τα υποκείμενα των επίμαχων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**. Συνεπώς, ο ψυχολόγος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας των απλών και ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενός ανήλικου τέκνου, **υποχρεούται, να ικανοποιήσει το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα του ανήλικου τέκνου, τα οποία τηρούνται στα αρχεία του ψυχολόγου, του αιτούντος γονέα, ο οποίος δεν έχει την επιμέλεια αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα ανήλικου τέκνου του**, (βλ. σχετικά, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων 24/2009, 21/2010, 53/2010 και 22/2010).

Συνακόλουθα αν ένας από τους γονείς, ο οποίος δεν έχει ο ίδιος ζητήσει την ψυχολογική παρακολούθηση ενός ανήλικου τέκνου του, **δεν έχει την επιμέλεια αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα ενός ανήλικου τέκνου του**, ζητήσει να πάρει αντίγραφο γνώματευσης του ή άλλου πληροφοριακού στοιχείου, το οποίο ο ψυχολόγος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, διατηρεί στο αρχείο του και αφορά τη ψυχολογική κατάσταση του τέκνου του, **ο ψυχολόγος είναι υποχρεωμένος να του χορηγήσει αντίγραφα όλων των πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων**, τα οποία έχει εκδώσει κατά την εξέταση του παραπάνω ανήλικου στη διάρκεια των επισκέψεών του σε αυτόν ή να τον ενημερώσει για τη ψυχολογική κατάσταση του ανήλικου τέκνου του.

Β. Οι απαντήσεις στα υπόλοιπα ερωτήματα τα οποία μου έχουν τεθεί είναι πιο κατηγορηματικές, νομολογιακά τεκμηριωμένες και ευθέως βασισμένες στις προβλέψεις του Α.Κ σχετικά **με την ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ενός ανήλικου τέκνου**. Θεωρώ πάντως ότι σε όλες τις περιπτώσεις ο ψυχολόγος πριν προχωρήσει στη διενέργεια οποιασδήποτε ενέργειας /θεραπευτικής πράξης είναι σκόπιμο να **λαμβάνει υπόψη και τη γνώμη του ανήλικου και να τον ενημερώνει σχετικά**, εφόσον κατά την κρίση του, έχει την **ηλικιακή, πνευματική και συναισθηματική**

ωριμότητα να κατανοήσει όσα θα του εξηγήσει για το είδος της πράξης ,την αναγκαιότητα της και τις συνέπειες αυτής για τον ανήλικο.

Έτσι ,αναφορικά με **το δεύτερο ερώτημα**, δηλαδή τι στάση πρέπει να τηρήσει ο ψυχολόγος όταν ο γονέας ο οποίος **δεν ασκεί** την επιμέλεια ενός ανήλικου τέκνου, **δεν συμφωνεί με τη ψυχολογική αξιολόγηση η οποία έχει ζητηθεί από τον γονέα που ασκεί την επιμέλεια**, η απάντηση είναι προφανής : **Ο ψυχολόγος είναι ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΟΣ να αξιολογήσει και γενικά να εξετάσει το παιδί παρά τη θέληση του άλλου γονέα του.** Αυτό θα συμβεί διότι ο διαφωνών γονέας δεν ασκεί από κοινού την επιμέλεια με τον αιτούντα και σύμφωνα με το άρθρο 1518 Α.Κ **αρμόδιος για τη λήψη αποφάσεων για τα θέματα αυτά είναι ο γονέας που έχει την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου.**

Αντίστοιχη είναι η απάντηση για **το τρίτο ερώτημα**: Η ενδεδειγμένη στάση του ψυχολόγου στις περιπτώσεις που οι δύο χωρισμένοι γονείς προσέρχονται σε αυτόν για δυσκολίες του παιδιού τους, συμφωνούν με την αξιολόγησή του, ενημερώνονται για τις δυσκολίες του παιδιού τους και για την αναγκαιότητα να κάνει θεραπεία, αλλά ο γονέας, ο οποίος **έχει την επιμέλεια, δεν συμφωνεί** με τις προτεινόμενες θεραπευτικές παρεμβάσεις, δεν μπορεί παρά να είναι –με βάση τα προαναφερθέντα- μία: **Η συμμόρφωση του με την εντολή του γονέα ο οποίος έχει την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου.**

Γ. Με βάση τέλος τα όσα αναλύθηκαν για τα δικαιώματα των γονέων οι οποίοι διατηρούν την από κοινού γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου με τον γονέα ο οποίος ασκεί την επιμέλεια του, θεωρώ ότι η απάντηση στο **τέταρτο ερώτημα** είναι επίσης προφανής : **Ο ψυχολόγος επιτρέπεται να ενημερώνει για τις δυσκολίες και γενικά για ψυχολογικά προβλήματα του παιδιού τον γονέα ο οποίος δεν έχει την επιμέλεια, αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα, ακόμα και αν ο γονιός που την έχει δεν συμφωνεί για την ενημέρωση αυτή.**

Αθήνα 25 Μαΐου 2016

Ο γνωμοδοτών Δικηγόρος

